

2477.

30 x 94'

H. D. G.

Conferință

de George Gratiu

Dacă este vorba să alegem momentele culminante în Istoria zbuciumată a granițelor românești, desigur că Domnia lui Ferdinand I constituie, în procesul de veacuri al desvoltării și statornicirei lor, culmea cea mai înaltă. Mi revine sarcina și cinstea, de a vă infățișa restul așezării acestor hotare, în ceasul în care vitejia oștirei noastre le-a refăcut în parte, dând noi și puternice temeuri nădejdilor și năzuințelor neamului, de mâine și de totdeauna.

Granițele României Regelui Ferdinand n'au nevoie nici de a fi amintite, nici de scrisse: Deșul lor pe harta unității naționale a tras o brazdă adâncă în mintea și în sufletul tuturor Românilor.

Este însă nevoie, astăzi mai mult decât oricând, să ne amintim încă o dată, nu numai față de străini dar și față de noi însine, în ce imprejurări au fost trase și care le-a fost îndreptățirea. Nevoia acestei lămuriri este cu atât mai simțită și mai imperioasă, cu cât stăruesc încă, întreținute de ani de zile de îscușință propagandei vrăjmașe, atâtea îndoielii și nedumeriri cari, de n'au slăbit credința noastră, au putut totuși îptîneca judecata altora.

Ani de-a rândul s'a părut că asemenea îndreptățire nu-și mai află rostul. Situația țării și a hotarelor ei după doară definită în-deajuns de limpede, de tratat existente. Ce nevoie mai era de alte argumente, de alte dovezi? Intemeiați pe acest titlu juridic, cei mai mulți priveau hotarul țării, la toate marginile ei, de Apus și de Miază Noapte, de Răsărit și de Miază-zi, nu atât ca realizarea în timp, după veacuri de străduințe și de lupte, a celor mai firești aspirațuni naționale, nici măcar ca țărmurirea, în spațiu, a puterii de viață și de expansiune a poporului român, ci numai ca expresiunea definitivă a unei ordine de drept internațional, consacrată de sentința arbitrilor păcii de acum 22 de ani, Uitaseră că istoria nu se oprește niciodată în loc; uitaseră că în jurul nostru fierbeau atâtea pofte de ură și de răzbunare, în năzuințe vrăjmașe ale altor neamuri. Dela Apus și dela Răsărit, se ridicau tot mai numeroase glasurile acelora, cari porniseră să spulbere, după spusa unuia din ei, "pretențiunile istorice ale națiunii" ce se numește din sec. XIX-lea "română" asupra unui teritoriu, căzut în 1918 sub stăpânirea sa, datorită unei înlăntuiri accidentale de imprejurări, unice în istorie "Granițele României lui Ferdinand I, hotarele României Mari, cari se așezaseră pe fruntea țării ca o cunună de biruință, impletită din jertfele atâtore răscoale și războaie, erau doar rezultatul nefiresc al unei conjoncturi nedrepte, construcția artificială a unei clipe de rătăcire, în arhitectura Europei.

Se știe cu câtă stăruință a fost infățișată această interpretare, oamenilor de răspundere și de cuvânt, până ce o potrivire de imprejurări protivnice, cu adevărat unică în istorie, a prefăcut-o în realitatea ce s'a înfipt atât de dureros în trupul țării noastre.

E deci cu atât mai necesar de a restabili adevărul.

Granițele României lui Ferdinand I nu sunt creațiunea unei clipe, nici rezultatul unei hotărâri nesocotite. Temeiul lor se adâncește în rațiunile însăși de existență ale națiunii noastre, ca și în trecutul nostru cel mai depărtat.

Deși împărțit între mai multe stăpâniri, poporul român a avut din zilele începăturilor dale instinctul, dacă nu chiar conștiința deplină, a obârșiei sale comune și a unității sale firești, ce numai în cuprinsul acestor hotare se putea desăvârși.

Sentimentul acesta s'a dezvoltat în urma neîncetărilor războaie, pe care strămoșii noștri le-au purtat împotriva năvălitorilor din Asia, Tătari și Turci. Alții s'au mandrit cu restul de apători ai Creștinătății la marginile de Răsărit ale Europei; Români s'au mulțumit să-l infăptuiască cu săngele și cu jefuia lor. Voevozii au întrevăzut, din cele mai vechi timpuri, primejdia dar și însemnatatea acestui loc de stată. Ștefan cel Mare scrisese doară Venetienilor că cele două cetăți ce le râvnea Turcia, Chilia și Cetatea Albă, erau toată Moldova, iar Moldova cu aceste două cetăți, un zid de apărare al Ungariei și al Poloniei. La rândul său, Mihai Viteazul era să însemne, un veac și jumătate mai târziu, că Tara Românească și Ardealul erau una și aceiași pavăză a Imperiului și a Creștinătății.

Din scrisul și din fapta lor, se desprinde conștiința unei adevărate misiuni istorice, ce nu se putea infăptui deplin decât unind pentru aceiași luptă toate ținuturile locuite de Români. Când unitatea graiului a fost și ea recunoscută, când în școlile umaniste ale Apusului s'a regăsit firul continuității latine și al moștenirii romane, temeliile unității naționale de mai târziu s'au găsit așezate.

./.

Ideia acestei unități, ce trebuia să strângă sub scutul ei tot ce au cuprins hotarele Regelui Ferdinand, s-a desvoltat din ce în ce mai puternică și mai limbă, în ciuda vîtrei vremurilor. Faptele se întreceau în a o desmîntî și a o fărămiță; în timpuri de răstîrșe au fost smulse din teritoriul principatelor noastre cetățile dela Dunăre și dela Nistru, Oltenia pentru căi-va ani, pentru un secol și jumătate Bucovina, pentru mai bine de un veac Basarabia. Si totuși niciodată nu s'a rostit mai limbă, decât în această epocă tristă a anexiunilor și a împărțirilor, credința în unitatea noastră și în hotarele ce erau să vie. Imaginea Daciei regăsite înscria în cercul ei toate granițele pe cari, cu o profetică viziune, revoluționarii din 1848 le revendicau pentru o Românie Mare. În același așa, un deputat german ridică în parlamentul din Frankfurt problema Transilvaniei, care numai în cuprinsul unui Stat, ce ar uni ținuturile românești, își putea împlini întreaga menire geografică și economică. Un deceniu mai târziu, un ambasador austriac întrevăzu-se primejdia; vorbind de apropiata unire a Moldovei și a Munteniei, adăuga: "Români ar găsi atunci suzeranitatea Portii o rușine și o nedreptate. Ar găsi țara lor prea mică, ar răvni un stat independent, cuprinzând Bucovina, partea românească a Transilvaniei, Banatul și poate o graniță în Balcani".

Granițele din 1919 și 1920 nu au constituit deci nici o improvizație, nici câștigul unui zar aruncat în voia noșocului. Ele au confiștit împlinirea unui proces natural de desvoltare, care, din timpuri străvechi și-a înscriș conluziile în relația insuși al pământului românesc, așezat parcă anume spre a aduna în jurul cetății de munte a Ardealului ramurile aceluiaș popor, vorbind același grai, de-alungul văilor ce pornesc spre Tisa, Dunăre și Mare.

Dar aceste hotare, cerute de guvernul român din primul ceas al războiului european din 1914, recunoscute după lungi tratative de păterile, alături de cari trebuia să intră în războiul din 1916 - cu toate riscurile ce le infățișa acea dela Răsărit, pentru existența noastră însăși - nu numai că nu depășeau marginile răspândirii noastre etnice, ci din potrivă rămâneau mult în urma lor.

Dacă ar fi fost vorba, spunea memorialul infățișat Conferinței de Pace la 1 Februarie 1919, de a aplica cu o rigoare absolută principiul lingvistic sau etnic, România ar fi trebuit să reclame fără contestație posibilă, unirea cu sutele de mii de Români, de limbă, obicei și inimă, cari locuiesc în grupuri compacte pe țărmul stâng al Nistrului și dincolo de Bug, până la Nipru.

Ar fi trebuit să revândice sute de mii de Români stabiliți dincolo de Dunăre, în Serbia, între văile Timocului și Moravei, mai bine de 100.000 pe malul bulgăresc al Dunării, statele românești împărăstiate în câmpia ungurească până la Tisa și mai multe provincii ale imperiului Țărilor și până în depărtata Siberie. Ar fi trebuit să-și amintească vechile populații românești sălășluite în inima însăși a Peninsulei Balcanice. Recomandând taate aceste suflete românești, ar fi putut ușor face abstracție de elementele străine, stabilitate înăuntrul granițelor naturale ale țării românești.

Dar România n-ar fi realizat decât un stat factice și împrăștiat, a cărui desvoltare economică ar-fi întâlnit greutăți poate de netrecut și a cărui constituție geografică ar fi fost izvorul unor nenumărate și nesfârșite conflicte cu Statele vecine..... Dar România nu cere intrarea în unitatea românească a tuturor acestor populații de dincolo de Dunăre, de Nistru și de Tisa, mici chiar și acelora de care nu e despărțită decât de cursul unei ape. România cere numai tuturor statelor vecine de a arăta aceiasă moderăție și de a face aceleasă sacrificii în interesul păcii, al libertății desvoltării a poprelor și al progresului economic al Europei.²

Deci nu numai tratatul în litera lui, depășit de evenimente, dar tratatul ca o concesie adusă păcii și linistitei desvoltării a lumii noi, față de întinderea integrală a revendicărilor și realităților etnice românești. Acest punct de vedere, prea multă vreme uitat sau nesocotit, constituia totuși fundamnetul întregii noastre acțiuni la Conferință și temeiul cel mai sigur al hotarelor noastre.

In lumina împrejurărilor și mai ales a tragediilor ce au urmat la 2 decenii dela tragerea noilor granițe, se poate înțelege mai lămurit sentimentul adânc al primului sfetnic al Regelui Intregirei, ~~Intregirea~~, de a nu se infățișa viitorime ca profitori unei păci impuse de voința invingătorilor, ca resemnați în conservarea statică a câștigurilor aduse de norocul biruinței trecătoare, ci ca expresiunea vie, dinamică a aspirațiunilor de veacuri, nedeplin realizate și stânjenite chiar, cum a fost cazul, de autoritatea vremelnică a dictatorilor păcii.

Nu e locul să stăruiesc aci asupra împrejurărilor, în cari s'a ajuns la hotarele de atunci. Ajunge să amintesc că n'a fost colț al noilor margini de țară, pentru care să nu fi fost luptă, fie cu armele împotriva comunismului vrăjmas, ce încă

./.

de atunci încerca să se reverse dincolo de țara noastră peste întregul continent, fie la masa verde a Conferinței unde întâlneam la o laltă uneltirile dușmanilor și prea adesea lipsa de înțelegere a prietenilor. Problema granițelor României a fost desbătută în întregime, și la fiecare hotar în parte, într-o ședință a Comisiunei afacerilor române, unde Ion I.C. Brătianu a avut prilejul de a defini în toate direcțiile, și în termeni ce își păstrează întreaga valoare, revendicările țării sale.

La Răsărit și Miază Noapte, spunea el, "nu putem concepe existența neamului românesc fără Nistru, cum nu putem să o concepem fără Dunăre și Tisa, ca să ne separ de elementul slav... Basarabia reprezintă pentru noi intrarea casei noastre - în mâna altora, că ne-ar periclită însuși căminul," ~~înaintea~~ ~~înaintea~~ ~~înaintea~~ La Apus urma el, trebuiau asigurate, prin hotarul împins de-alungul căii ferate Oradea-Arad, unitatea economică naturală ce o alcătuia de veacuri Transilvania cu Regatul României, și scurgerea firească de-alungul Mureșului și Tisei, spre Dunăre, a bogățiilor Ardealului, cărora zadarnic se străduiseră stăpânii săi de atunci să le dea altă cale. Argumentele de ordin etnic se cumpăneau astfel, pentru o căt mai dreaptă așezare, cu acele de ordin geografic și economic. În chestdinea Banatului, revendicat în parte de Sârbi, se stăruia asupra legăturii organice dintre cele două părți ale provinciei, cea agricolă din câmpia Tisei și cea industrială din regiunea muntelui. "Sârbii se plâng, spunea delegatul nostru, că ar rămâne frați de ai lor peste Dunăre la noi, dar Români din Timoc nu rămân în Serbia?" De altă parte însă, se ținea seamă de blocul compact al populației maghiare din câmpia de nord a Tisei, spre Debreșin, pentru a mărgini în această direcție întindere, granițelor românești și a accepta o frumaturie convențională. Un plebiscit în Banat ar fi dat atunci rezultate covârșitoare, în favoarea stăpânirii integrale a României asupra acestui ținut; se știe însă că forurile Conferinței, călăuzite de alte interese și prejudecăți, au hotărât altfel.

Nu putem vorbi însă de hoatrele României Mari din acea vreme, fără a ne aminti și de conținutul lor, și de lupta dusă la aceiași Conferință a Păcii pentru apărarea independenții și autorității Statului, în cuprinsul noilor sale granițe.

Se știe doar căt s'au străduit din umbră acei, cari urmăreau de atunci să stoarcă până la istovire roadele bogate ale pământului nostru, să impună țării, după jumătate de veac de viață neuternată, condiții umilitoare de subordonare și de control.iar când însuși Președintele Wilson condiționa recunoașterea sporului de teritorii, pe care îl obțineam la pace, de anumite garanții pentru minorități ce ascundeau în realitate alte scopuri, România lui Ferdinand I îi răspundeau prin reprezentantul ei : "Nu este nici un efort de făcut pentru ca să se recunoască drepturile minorităților..., necesitatea respectului și a dezvoltării acestor libertăți.. Dar am moștenit o țară independentă și chiar pentru a-i intinde granițele, nu-i putem jertfi neuternarea",

Au trecut de atunci mai bine de 20 de ani. Nu voi reface aci procesul ~~xxx~~ acelora acri au uitat atât de repede statonicele temeiuri, pe cari a fost clădit Statul Român în limitele sale de atunci, nu voi răsfoi pagini întunecate, de tristă amintire, Rușinea lor a fost stearsă din filele istoriei, de vitejii ostirilor noastre cari în vara și toamna acestui an, au reluat firul întrerupt al luptei Regelui Ferdinand împotriva dușmanului de căpetenie, Bolșevismului, și au ajuns spre Răsărit nu numai la vechile hotare dar și-au purtat flamură întruitoare până adânc în țara vrăjmașă.

evocare

De aceia, încheind aceste cuvinte de ~~convenție~~, să-mi fie îngăduit să-mi îndrept gândul spre voi, camarazii mei de arme, din războiul de ieri și din acel de astăzi. Spre voi cari ați săngerat în șanțurile din jurul Odesei, spre voi, călăreți și vânători cari ați oprit cu piepturile voastre peste Nipru și lângă depărtata Mare de Azov urgia assalturilor, ați frânt, alături de soldații celei mai mari armate a vremurilor noastre și poate a tuturor vremurilor, împotrivirea îndărătnică a vrăjmașilor civilizației. Nu vreau să vă preamăresc isprăvile, pe cari până acum două săptămâni, am avut cinstea să le urmărescu zix de zi, sub ordinele marilor nostri comandanți. Știu că suntem și sătui de vorbe răsunătoare și că faptele voastre se aşază mult deasupra ori căror cuvinte de laudă. Dar am datorie de-a aduce aci o mărturie : că această vitejie neîntrecută, recunoscută de vrăjmași și de prieteni, a fost cu puțință pentru că ofițerii și soldații au luptat cu privirea mereu ațintită asupra României lui Ferdinand I, pe care au pornit să o răzbune și să o reîntregească, în zilele altui Rege, cu numele predestinat ; Mihai I. Luptătorii nostri nu duc, ori unde i-ar purta nevoile războiului, poftă de cucerire și de împilare : ei văd marginile pe cari le-a tras neamului nostru

./.

obâșia sa dunăreană și carpatică, ei știu că aceste margini,oricum ar fi ordinea nouă ce va cîrmui continentul nostru, constituie o condiție esențială a păcii și a prosperității sale, pentru că reprezintă dreptatea, care nu pierde; ei știu că moștenirea pe care ne-a lăsat-o România lui Ferdinand I se înscrie în lozinca ce cuprinde întregul destin al neamului românesc;

Integritate și independentă.
